ARCHITECTUUR

Jeen de Jong

De architect voorkomt dat alles eenheidsworst wordt

Tentoonstelling in Bolsward geeft een podium aan Friese architectuur

Bolsward | Bestaat er zoiets als typisch Friese woningbouwarchitectuur? En zo ja, wat maakt die architectuur zo bijzonder? Deze vragen staan centraal bij *Inspirerend wonen op syn Frysk*, een nieuwe tentoonstelling van Museum De Tiid in Bolsward die vrijdag opent . Museumdirecteur Pascal Arts en gastcurator Mick Eekhout geven alvast een toelichting op de expositie.

Een appartementencomplex aan de stadsgracht in Leeuwarden, een eigentijds klooster op een boerenerf in Hilaard, een villa in de bossen van Beetsterzwaag. Het is een kleine greep uit de woningen die te zien zijn tijdens de tentoonstelling *Inspirerend wonen op syn Frysk*. Voor het project is aan Friese architecten gevraagd woningbouwprojecten in te sturen die hen het meest inspireren, waarna rijksbouwmeester Francesco Veenstra een selectie maakte.

Nu hangen er 54 foto's in Museum De Tiid. Grote foto's. Want de Friese architectuur mag gezien worden, vindt Arts. „De tentoonstelling is een zoektocht naar de bijzondere kenmerken van de Friese architectuur, maar is óók bedoeld om de architecten een podium te geven. In de huidige tijd staan alle ontwerpers onder druk. Artificial intelligence zou bijvoorbeeld iets kunnen ontwerpen wat vergelijkbaar is met dit."

Arts wijst hij naar een afbeelding van een rij nieuwbouwwoningen in St.-Annaparochie. „Maar wij willen juist de meerwaarde van de architect tonen. De architect voorkomt dat alles eenheidsworst wordt. Hij of zij zorgt ervoor dat we allemaal onze eigen unieke leefomgeving kunnen creëren."

Arts noemt de architect een „verbinder tussen mensen en plekken". In Fryslân is dat volgens de museumdirecteur nog duidelijker te zien dan in het westen van Nederland, waar hij zelf vandaan komt. „De bevolkingsdruk ligt hier wat lager. Daardoor wordt er vaker gekozen voor kleinere projecten, die ook meer ingebed zijn in het landschap. Die kleinschaligheid versterkt tegelijkertijd de interactie tussen de opdrachtgever en de architect. Omdat er in het Westen meer geld mee gemoeid is, wordt de snelheid alsmaar opgevoerd. In Fryslân neemt men nog wat meer de tijd. Dat levert soms prachtige woningen op, zoals te zien is op onze tentoonstelling. Hopelijk bieden die huizen inspiratie voor andere mensen en ontwikkelaars die een woning willen laten bouwen."

Bescheiden

Ook Mick Eekhout meent dat de Friese architecten meer waardering verdienen. De Delftse architect, die gastcurator is van de tentoonstelling in Bolsward, vindt zijn collega's uit Noord-Nederland soms wat te bescheiden. „Ik wil ze een kontje geven om meer in de publiciteit te komen. Ze slaan zelf niet echt op de trommel, dus dan doe ik dat maar. Ik kom regelmatig in Fryslân en er zit echt kwaliteit in de gebouwen. Het is allemaal wat rustiger, wat kleiner dan bij ons in de Randstad. Maar het is goed gemaakt, met veel zorg en met goede bouwtechnieken."

Wat is nog meer kenmerkend voor de Friese architectuur? „Allereerst de simpelheid", zegt Eekhout. „De woningen zijn vaak eenvoudig van vorm, met een kubische opzet. Ingewikkelde tierelantijnen zie je niet veel, het is gewoon rechttoe-rechtaan. Duurzaamheid in materiaalgebruik zit in de Friese genen. Daarnaast valt de ruimte op. Het is hier leger dan in het Westen, de mensen wonen verder van elkaar. Dat zorgt voor weidse uitzichten."

Privacy

Eekhout vervolgt: „Wat verder opvalt is dat sommige huizen aan de achterzijde zeer open zijn, maar aan de voorkant meer gesloten. De mensen hechten hier aan hun privacy. Ook is er natuurlijk nog het water. Als Hollander ben je verschrikkelijk jaloers als je die Friese woningen ziet waarbij een bootje ligt te dobberen."

Om álle 54 woningen van *Inspirerend wonen op syn Frysk* te zien moet je naar Museum De Tiid in Bolsward. Maar deze vier foto's geven alvast een klein inkijkje in de expositie. We vroegen gastcurator Mick Eekhout wat typisch Fries is aan deze huizen en waarom ze volgens hem zo inspirerend zijn. „Als kwartet zijn ze karakteristiek voor het Friese landschap: het wonen op de eilanden, op het platteland, in de stad en aan de rand van het water."

't Kulkje

„'t Kulkje op Vlieland van Borren Staalenhoef Architecten is een vakantiehuis op de top van de duinen. Je voelt je door de ruige natuur omgeven, maar hebt vanuit de woonruimte en keuken toch een panoramisch uitzicht. Dat is te danken aan de vele glaspartijen. Het is een recreatieve duinwoning zoals men die alleen op de grote Waddeneilanden kan aantreffen."

'Vanaf linksboven: woonboerderij in Dronryp, Blyn Anker in Leeuwarden, 't Kulkje op Vlieland, watervilla in Lemmer. Foto's: Klaas Klamer, Gerard van Beek, Pieter Kers, Jim Ernst MWA

Blyn Anker

„Woningcomplex Blyn Anker in Leeuwarden van Johan Sijtsma Architectenteam is een van de sociale woongebouwen van de tentoonstelling. Dit hoekgebouw omvat een veertigtal appartementen waar de bewoners beschut worden door de naar buiten uitstulpende erkerruimten. Zo kunnen ze in de zon zitten zonder vanaf de straat bekeken te worden. Hier is met simpele bouwkundige middelen, maar heel pienter gezorgd voor privacy midden in de stad."

„De woonboerderij in Dronryp van Klaas Klamer is een karakteristieke Friese boerderij waarvan de stal volledig is omgebouwd tot een enorm woonhuis. Het houten skelet is echter gehandhaafd gebleven en vormt een ode aan het verleden. Ook het oude voorhuis is nog net zoals vroeger. Vanaf de toegangsweg ziet men – in het open Friese landschap – dan ook nog steeds de vorm van een traditionele boerderij."

Waterkantvilla

„Hier zien we een van de acht waterkantvilla's in Lemmer van Dick Meulenbelt. Het is echt Fries wonen aan het water, met een eigen boot aan de steiger. Het huis is aan de buitenzijde abstract in stucwerk, waarbij deels gebruik is gemaakt van hout. Het stucwerk verandert licht van kleur naar gelang de kleur van de lucht. Men leeft hier met de weersomstandigheden."

> Wij willen juist de meerwaarde van de architect tonen
>
> **Pascal Arts**

Platform voor architectuur

Inspirerend wonen op syn Frysk is **niet de eerste tentoonstelling over architectuur** in Museum De Tiid. Afgelopen jaar was er al de expositie Renaissance van moderne architectuur, over het Maison d'Artiste.

En de komende jaren wil museumdirecteur Pascal Arts in samenwerking met Mick Eekhout meer thema's uitdiepen. Arts: „Het De Tiid willen we echt een platform zijn en meerdere architectonische terreinen afgaan. **Volgend jaar zullen we dan niet nog een keer 'wonen' doen**, maar bijvoorbeeld 're-creëren'. Het is een project dat blijft doorlopen."

Inspirerend wonen op syn Frysk is tot 1 september 2024 te zien in De Tiid in Bolsward